

FORUM

MJESEČNIK RAZREDA
ZA KNJIŽEVNOST
HRVATSKE AKADEMIJE
ZNANOSTI I UMJETNOSTI

Godište LIV. Knjiga LXXVII. Broj 4-6. Zagreb, travanj - lipanj 2015.

Luko Paljetak

NAKUPINE

1.

Moj je gospodin ovca a ja sam pastir njemu,
pašnjaci su zelèni, odmaramo se, svaki
kako zna, kako može, ja njega, mene on,
uokvireni čistim blejanjem smo, a ovca
oblaci su, i Sunce ovca je ili krava,
možda i krupna skotna krmača; ona koja
grli me ne znam da li i njega grli, uvijek
umire negdje nešto između nas, a vino
postaje Mjesec, dijete ova je naša tuga,
i raste, ponekad sam otac mu ja, a zatim
preuzme ga gospodin, janje za klanje nosim
na leđima i zvijezdama, noć nè mogu, to njemu
prepuštam, lavež pasa budi me, ja sam pastir
a on je ovca, vuna njegova moj je jastuk:
dođi i legni, oba uzet ćemo ti sve.

2.

Što bi se to još moglo o oblacima reći
a da i samo nije oblak, očekujemo
kiše, na govorima za mrtve i za žive
pokisnu kišobrani i staza koju preći
treba polàko, svaka opasna je jer vodi;

ne vjeruj vođi, vjeruj lutanju, kažu prsti:
 kad sviraš, note-mravi trče za Amadeom,
 gomilaju se, grizu; u oblake se više
 ne može ništa skriti, sve padne nam na urod
 kukuruza i žita, sve ono što smo rekli
 bilo kad ubije nas poslije s nekih drugih
 usana, ako išta izgovore, jer oblak
 pretvori se u nebo za samo jedan tren,
 mljeveni oblak, kosan odrezak, dobro jelo,
 dovoljno da se može preživjeti do novog:
 ne vjeruj prvoj, vjeruj posljednjem, on je vođa.

3.

Ozimo ljeto na dar dobili smo, a stàri
 ni mládi nismo, živī u nama pleme što se
 s uljuđenim još nije susrelo, usred kišnih
 šûmā od suza koje sahnju u svakom novom
 povijesnom udžbeniku, a gdje je sunce? traži,
 traži pa ćeš ga naći! nije na nebu, nije
 na zemlji, nije: ljeto ozimo, to nas grije
 do jârē zime; ako pronađeš sunce, reci:
 našla sam kocku leda, to će mi grijat kožu
 prevruću, to će zbilja spržiti me kao krvav
 odrezak, pojedi ga, iz plemena si što se
 s uljuđenim još nije susrelo, a ni sa mnom.

4.

Vrati mi beskraj, oko nema mi više kamo
 gledati, ti si svugdje, prestani, budi opet
 nepostojeće, gledaj, nestalo je toliko
 toga pa možeš i tī, prividno, s mojih usta
 silaze samo hromi anđeli, neće stići
 nikamo kamo sam ih poslao, idu oni
 na tvoje mjesto; gdje si ako si svugdje? nemam
 kome su požalili, što ćeš učiniti mi,
 što ćeš učiniti mi kada te ugledam?

5.

Evo, proglašavam te nasljednikom svog prvog poljupca, izgubljen je u mnoštvu drugih, jačih, važnijih, ako ono što tada sebi značih zbog njega i sada značim; ne može se izbrisati s usnama ničim, niti zatrpati u snijeg kose, ne, nemoj mi se rugati; znam ja pisati i stvari puno dublje, za usne to je mali pomak, za čovječanstvo svakodnevnici, u bijegu usputni znak i tako izgledati će, a nije tako, to ne može se i ne smije ponoviti, kao što ne smije se ponoviti ni početak onog be-mol koncerta što ga je poljupcima (svaki je bio prvi) utisnuo Čajkovski u zube onih tipki, škljocavih kao smrt.

6.

Samo se sjena makne i takne nas, a mi na tisuće smo milja dalje, to je bliskost ljubavi, moje, ove ljubavi, sve je drugo tuđe i tuđe će i ostati, kao i ti; držimo se mi toga što imamo, to *ništa* naše je, jest, koraknut pokušaj pa ćeš vidjeti kako je besmisleno ičemu prići, ocat pristaje ruži bolje od rose, to ti kažem zato da se motiva staroga držim, ružan, nečastiv; najveća je milost u nemilosti: okrutan biti kao pahuljica što pada iz jastuka, kad dođe jutro, kad prođe strah.

7.

Zalazi sad i sunce i srce, ipak tonu svaki u svoje more, a zatim stigne brod i odnese ih... To sam smislio, ništa bolje ne polazi mi sada za rukom, nemam srca, a zadugo ga neću ni imati i sad mi ne možeš ništa, ništa, konačno sada mogu voljeti, tebe, da, bez ikakvih posljedica.

19.

Zašto dan svane,
zašto progleda?
Sve što vidi
ne daje nikakav mu
razlog za takav čin.
Lubenica još stoji
u kuhinji, još cijela.
Sjeo bih na nju kao
čovjek bez pogleda
i to bi bio čin
dostojan moga oka.
Svatko
uzeti može mi glavu
bez prava i
slatko,
može, za kratko:
imam ja dosta glava
rezervnih, ako malj
stigne me, navrnem ih
i opet svoj sam kralj.

22.

To zbilja nije bilo ništa, iz ništa ništa
ne može nastat, kako nastaje onda ovo
i ono što ne želi nestati? tebe nema
a jesi, zar to nije dokaz, a bog je svjedok
slučajni, budi, budi, probudi se kad čuješ
kako mi šumī lišće, kako mi jezik hoda
kroz te sumanuto tražeći pravi izraz
za ono što je bilo, za ono što ćeš biti.

23.

Spusti se večer, sam
ostajem, sam, iz vrta
prožme me – strah
u punom cvijetu; cvjetaj,

ne strahuj, tu sam, star
jesam, a cvjetam i ja
bez objašnjenja, ako
to nisi ti, a jesi,
tko je?

Vidim ono što sja
na mene, govoriš mi:
sve stare ljuske stresi!
Stresem ih, ipak ruža
postanem, a ne riba,
nečastivi iz ruže
postanem i to želim
ostati što duže.

24.

Oni su i ti i ja, ali u nama nisu,
s izvanjske su nam strane, ulaze nam u uši,
izmokrimo ih, katkad i isplaćemo, znoj ih
donese nam na čelo, onda ih obrišemo
kao da ih i nema, a jesu, tu su negdje
okolo nas, neprestano, umjesto da nas slabim
čine, a to bi htjeli, pojačaju nas, odmah
prepoznamo ih, uvijek, premda su vrlo slični,
međusobno, i nama, ali u nama nisu,
s izvanjske su nam strane, a mi smo s unutrašnje:
slobodni, preslobodni i mašemo im iz sebe.

25.

Uvijek kad vidim vlak
pomislim sad će sve
odnijeti, sad sve će,
sve, poći za njim: polja,
gradovi, sela, ljudi.

Ostani pa će, kažem, i nebo
ostati, pa će sunce, kažem,
ostati

barem večeras; vlak
vrati se, ljudi, sela,
gradovi, čak i polja:
gmižem za onim što se
ne vrati nikad,
i neće.

Uvijek kad vidim vlak,
pomislim: evo sve će
otići za njim, sve,
i sve će odnijeti
sa sobom, zar ne?

26.

Oduvijek se u ljubav sakrijem, a ne òd njē,
uđem u njenu špilju, sklonim se, gledam tlapnje
izložene za svaku prigodu, ljubav bježi
i sama, plaha zvijer je i neprestano gone
svi je, a nije ù njōj ono što òd njē traže:
u njima je; kad uđem, pod nogama mi šušti
perje očerupanih zvijezda i malo sijena
tek pokošenog, legni, govori tu mi nešto
i sve mi svuče, gol sam do kože, čak i dalje,
i ne mogu se sjetiti zbog koga sam to zemlju
napustio i ne znam ničemu pravo ime:
poljubit će me netko, navlažim usne, suhe,
i čekam, ja bjegunac bez zemlje i bez sebe.

27.

Na tebe padnu zvijezde, na mene padne troska,
žerava kao kazna za neke davne stvari
kojih se ne sjećaju ni stijene, ti si meni
stolnjak i viljuška i žlica, ja tebe jedem
i pijem, čak i dišem, liječiš me nekim lijekom
koji još dosad nije pronađen, tvoje zvijezde
vidim kad gledam more, moje su samo kopče
na haljinama tvojim, u troski koja pada,

kositar i molibden tvojih bedara, golih,
kad ih obasja gola, bestidna mjesečina.

28.

Ludilo traje, bolno ludilo one trijezne
polutke mozga, drugu mogao bi u glavu
staviti tigar, leći i usnuti uz tebe
spokojan kao dijete rođeno carskim rezom
iz padajuće zvijezde, ne spavam, svake noći
na mene srušiš nebo, ostanem jedva živ
i govorim ti: ja sam onaj što vješa tvoje
rublje na žicu, dođi, obuci vjetar, mene
odjeni, svečanost je počela, luda, nema
pametnih nigdje, nigdje, tipke klavira zlatni
zubi su izvađeni iz usta mafijaša
koji su umirući šaptali tvoje ime.

29.

Živim li, ne znam, nisam siguran u to bio
ni dosad, živio sam uza te, a sad kada
živim ovako, nisam nimalo živ, sve stvari
iste su stvari: tanjur tanjur je, lonac lonac,
čaša je čaša, voda hladna i topla teče,
a ništa nije isto; kakav sam, ne znam, gledam,
brijem se, čije lice oslobađa se dlaka
i zašto, noć se budi sporije nego ja,
a ja sam noć, i tvoj sam ovakav kakav jesam:
umjetni smo, zalijepi zubalo čvršće, čvrsto
ugrizi me da vidim jesam li to ja živ.

30.

Noć više nije čudo nego je samo noć,
tama što jedva čeka da opet bude tama,
a gdje je sjaj? u tvojim koljenima na koja
naslonio bi glavu i Staljin, nakon svega,
samo ti noć od tame odvajaš, samo ti.

31.

Pomislím da me netko
zove, a nema
nikoga.
Tko je to bio? ja,
ja ili taj što katkad
pomislím
da me zove?

34.

Mogu li podizati kamenje? ne, ne mogu;
mogu li, kad se sagnem, rukom dotaknut tlo,
mogu li napraviti stotinu trbušnjaka?
ne mogu: možda deset-petnaest? ne, još manje;
mogu li trčat brzo? ne mogu, ne; što mogu?
mogu te voljet, ali kakve to veze ima
s kamenjem ili s trbušnjacima, ili s brzim
trčanjem? nema! mogu voljeti te: kad te volim,
ne moram brzo trčat, ne moram, kad se sagnem,
rukama doticati tlo, praviti trbušnjake,
ne moram niti tebe voljeti, ali mogu.

35.

Nebo je plavo, ali meni je plavo samo
ponekad, meni čak je i nebo jedva nebo,
ali ti nikad nebo ne prestaješ mi biti;
kiši li, kiši; sunce grije li, grije, prži,
valjda zaslužio sam; vedro je, valjda i tō
zaslužio sam, berem ponekad; nebo plava
lubenica je, puca, slatka je kao nekad
poljupci kojih nema a usne još su blizu,
strpljive kao more u suton, prije noći,
stisnute kao bedra djevojke što sa sela
zabačenoga stigla nedavno je u grad.

* Iz neobjavljene zbirke *Nakupine*.